

ATB ELMÉLET ÉS GYAKORLAT

A VÉDELEM ANYAGI-TECHNIKAI BIZTOSÍTÁS MEGVALÓSÍTÁSA A NEMZETI ERŐFORRÁSOK BEVONÁSÁVAL

*Bittner István*¹

Az elmúlt években végbement társadalmi, politikai, gazdasági, katonapolitikai változások hatásai a fegyveres erők valamennyi béke és háborús működési, alkalmazási területét érintették. **Az egyetlen változatlan terület az anyagi-technikai (AT) szolgálat feladata, hogy biztosítsa a fegyveres erők felkészítését, alkalmazását a megváltozott feltételrendszer mellett is.**

A Magyar Köztársaság biztonságpolitikája, honvédelmi alapelvei és követelményei alapján elfogadott katonai védelmi elgondolás a saját nemzeti fegyveres erőkre és nemzeti forrásokra alapozott védelmi hadművelet (hadműveletek) előkészítését és megvalósítását tűzte ki célul.²

A honvédelmi alapelvekben meghatározott elvek, a haderőreform keretében végrehajtott szervezeti változások és létszámcsökkentések elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy az **Anyagi-technikai Biztosítás (ATB) elveiben és követelményrendszerében végbement változások megkövetelik annak eldöntését, hogy az ATB korszerűsítéséről vagy teljes megújításáról kell gondolkodni.** A fenti következtetésemet támasztja alá, hogy a 80-as évek végén a szakirodalomban³ meg-

1 Dr. Bittner István őrnagy, HM Beszerzési Hivatal Kereskedelmi Főosztály Hadtáp és általános anyag osztályvezető

2 A Magyar Köztársaság honvédelmének alapelvei, főbb feladatai. Országgyűlési határozat Budapest 1993.

3 Összefegyvernemi hadsereg (hadtest) védelmi hadművelete hadtápbiztosításának előkészítése és vezetése. ZMKA előadás 481/0381/Ea.

jelent a **területi ellátás**, mint az új biztosítási elv, majd ezt követően a 90-es évek elején újabb elv a **nemzetgazdasági erőforrásokra** történő támaszkodás elve⁴ jelent meg az ATB megvalósításában. E gondolati indíttatás után érzek késztetést vizsgálni a **nemzeti erőforrásra támaszkodás fogalmát, kiváltó okait és ezek célját.**

1.) A nemzeti erőforrásra támaszkodás fogalma, szükségessége, célja

A gondolatkör tárgyalását a nemzeti erőforrás fogalmi meghatározására való utalással tartom célszerűnek kezdeni, **amelyet egy változatban megfogalmaztam az alábbiak szerint: az ország lakosságának lélekszáma, valamint nemzettudata, képzettsége, a társadalmi fejlődés folyamán felhalmozott erkölcsi és tudományos potenciálja. Az ország felségterületén fellelhető termelő és szolgáltató potenciálok, az infrastruktúra, az anyagi készlet és eszközállomány, a magán és állami tartalékok, a föld, az ismert és feltárás alatt lévő nyersanyag- és energiakészletek, a felhalmozott ingó, ingatlan és monetáris vagyon, függetlenül a tulajdon és vállalkozási formáktól.**

A nemzeti erőforrásra támaszkodás fogalmát leginkább kifejezi az MK biztonságpolitikája és honvédelmi alapelveiből eredeztetett és elfogadott védelmi elgondolás, amely kimondja hogy saját nemzeti erőkre és eszközökre alapozott hadművelet megvívására kell az MH-t felkészíteni.⁵ A THDS alkalmazása esetén hadműveleti területen és azon kívül, küldetése sikeres teljesítése érdekében a nemzet áldozatkészsége és a vonatkozó törvények alapján igénybeveheti, illetve veszi mindazon javakat és szolgáltatásokat, amelyeket a civil szféra számára nyújtani képes hiányzó vagy korlátozottan rendelkezésre álló forrásainak pótlására, kiegészítésére.

4 Báthy Sándor: A Magyar Honvédség háborús anyagi biztosításának új rendszere a védelmi koncepció figyelembevételével. Kandidátusi értekezés 1991.

5 Kitézött céloom elérése érdekében, a tanulmányban megkülönböztetett figyelmet fordítottam a Magyar Honvédség alapvető ereje, a Táborig Hadsereg (THS) ATB-a kérdésköreire - annak reál-folyamata vizsgálatának korlátozásával - mivel a THDS az MH összanyag felhasználásában mintegy 80 %-ban részesedik a védelmi hadművelet időszakában. (A szerző kiemelésé)

Az ATB-s megvalósításakor a *nemzeti erőforrásokra való támaszkodást* egy sor körülmény motiválja, melyek közül a **leglényegesebbeknek a következőket tartom**: *Az ország társadalmi-politikai berendezkedésének, orientáltságának, külkapcsolatainak, a gazdasági, katonapolitikai, és szövetségi elkötelezettségének gyökeres megváltozása, megváltoztatása az 1990-ben végrehajtott szabad választások eredménye következtében. Értelmezésemben ezek azok a körülmények, amelyek meghatározzák a nemzeti erőforrásokra való támaszkodás szükségességét, amelyet legátfogóbban a Honvédelmi alapelvekben lefektetettek jelenítenek meg.*

E körülmények ismeretében lehetséges a *nemzeti erőforrásra támaszkodás céljainak megfogalmazása*, úgymint a nemzeti erőforrás alkotó-elemeinek, munkaképes népesség, állami közigazgatás, nemzetgazdaság, infrastruktúra az *anyag-technikai biztosításba történő bevonása a hadművelési területen és azon kívül, a hiányzó vagy korlátozottan rendelkezésre álló katonai támogató erőforrások pótlására, kiegészítésére.*

2.) Nemzeti erőforrásra alapozott ATB megvalósításának koncepciója

A nemzeti erőforrásra támaszkodás elve az ország teljes szuverenitása visszanyerésének egyeneságú következménye a fegyvereserők vonatkozásában. Ennek politikai megjelenítése a *Magyar Országgyűlés által elfogadott Honvédelmi alapelvekben, Honvédelmi Törvényben*⁶, míg *katonai megjelenítése a Honvédelmi alapelvek alapján elfogadott védelmi elgondolásban a nemzeti erőkre és eszközökre alapozott HDS védelmi hadművelet megvívására való felkészülésben realizálódott.* Gyakorlati megvalósítása a mindenoldalú biztosítás keretén belül az ATB folyamatában, a nemzetgazdasági erőforrásokra történő támaszkodás elvében jelenik meg, amelyet elvként *Báthy Sándor alezredes* fogalmazott meg kandidátusi értekezésében. *A hadászati és hadművelési tagozatban felszámolt ATB magasabbegységek és egységek kapacitásainak pótlására törvényszerűen a nemzetgazdasági kapacitások igénybevételi lehetősége jelentett alternatívát*, amely a területi ellátási elvben kifejezésre is került. A koncepciónak az ATB-ban jelenleg betöltött helyét és szerepét megítélésem sze-

6 1993. évi CX. törvény a honvédelemről. Magyar Közlöny 188. szám Budapest 1993

rint az ország katonai doktrínájában bekövetkezett gyökeres változás eredményezte.

2.1. Nemzeti erőforrásra alapozott ATB megvalósításának prekonceptiója

A nemzeti erőforrásra alapozott ATB megvalósítása a Magyar Fegyveres erőkben nem újkeletű dolog, a VSZ fennállása idején a magyar katonai felsővezetés alapvető törekvései közé tartozott⁷, hogy a lehetőségek határáig az alkalmazásra kerülő csapatcsoportosítások hadtáp és fegyverzettechnikai biztosítását nemzeti erőkkel és nemzeti forrásokból oldja meg. Ugyanakkor érvényben volt az EFE Főparancsnok parancsa⁸, hogy közös hadműveletek végrehajtásakor a nemzeti csapatcsoportosítások hadtápbiztosítását saját erőkkel és eszközökkel kell végezni. A nemzeti erőforrások hadtápbiztosításba történő bevonása teljesen más tartalommal rendelkezett, mint napjainkban.

A VSZ-ből történő kiválással egyidőben a fegyveres erők alkalmazásának nemzeti alapokra helyezésével, az egyoldalú utánpótlási függőség felszámolása nem sikerült, ugyanakkor az ATB-ban új biztosítási elvként megjelent a nemzeti erőforrásokra támaszkodás elve.

2.2. A nemzeti erőforrásra támaszkodó ATB koncepció lényege

Az 1994. január 1-jén életbelépett Honvédelmi törvény 1.§. I.fejezet /5/ bekezdés rögzíti, hogy *"A honvédelemre való felkészülésben és a honvédelmi feladatok végrehajtásában a fegyvereserőket az állami szervek a működéshez szükséges irányító és szervező munkával, a gazdálkodó szervek és a lakosság szolgáltatások teljesítésével támogatják."*

Ugyanakkor a törvény VI. fejezet 69. §. /3/ pontja kimondja *"A magánszemély állampolgárságra való tekintet nélkül, továbbá jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaság és személyegyesülés*

7 Csapatok (erők) Hadtápbiztosítása hadműveletekben MN HTPF 204/00189 Budapest 1983

8 A Magyar Népköztársaság Honvédelmi Miniszterének 031/1989 számú parancsa

(továbbiakban együtt: szolgáltatásra kötelezett) vagyoni szolgáltatásként az e törvényben meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatásra kötelezhető".

Addig a VIII. fejezet 191. /1/ bekezdés és annak a., pontja alapján "A honvédelmi felkészülés és az országmozgósítás feladatainak biztosítása céljából a 69.§. 3. bekezdésében felsorolt személyek és szervezetek: a., törvényben meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy szolgáltatás igénybevételének tülésére kötelezhető."

Ezen törvényi garanciák birtokában az ATB megszervezése a nemzeti erőforrások bevonásával, nem csak fikció, ellenkezőleg korunk realitása. *Továbbiakban a nemzeti erőforrásokkal nem mint lehetséges, hanem mint valóságos alapvető forrásokkal kell és lehet számolni* a védelmi hadművelet ATB-a tervezése, szervezése és végrehajtása időszakában. **Ugyanakkor a törvényi garanciák megteremtették a lehetőségét a jelenleg érvényben lévő ATB eljárásokban és rendszerben történő alternatív változásokhoz.**

Elfogadva azt a kivételt, hogy az **ATB feladatai**, az AT vezető szervek kötelező érvényű szakirányításával a hadműveleti-harcászati magasabbegységek, egységek, alegységek anyagi-technikai biztosító szervezetei, az anyagi-technikai biztosítási ágazatok középírányító szervezetei, valamint a nemzetgazdaságból kijelölt erők és eszközök bevonásával valósul meg. **Valamint, hogy a csapatok ATB-a alapvető forrását az előljáró tágozatban megalakított, illetve szervezett készletek és kapacitások képezik. Nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a katonai rendszeren belül megalakított készleteknek és szervezett kapacitásoknak az ATB-ban betöltött prioritása mellett, bizonyos területeken a nemzeti erőforrás egyes részelemei meghatározó szerepeket töltsenek be az ATB-s megvalósításában.**

A nemzeti erőforrás felfogásom szerinti részelemei a THDS napjainkban érvényben lévő alkalmazási elve alapján, annak bármely tevékenységét figyelembe véve, ha változó minőségben is mindvégig jelen vannak. Ezt az objektív tényt a védelmi hadművelet ATB-a megvalósítása folyamán ugyanúgy, mint béke időszakon belüli tevékenység során (értem ezalatt pl. a válságkezelési, vagy elemi csapás felszámolásakor végrehajtandó feladatokat) megkerülni nem lehet.

A polgári szféra lehetőségeit megjelenítik a hadműveleti területen és annak csatlakozásain fellelhető termelő és szolgáltató kapacitások, anyagi készletek. Ezen kapacitások és készletek a nemzetgazdaság működtetésének és a lakosság ellátásának alapvető részelemei, így azok állandóan – ha változó mennyiségben és minőségben is – megtalálhatók a hadművelet felkészítését, megvívását, befejezését illetően a THDS alkalmazási területén.

A THDS adott országrészre történt felvonulása során és azt követően mint meghatározó "fogyasztó" fog jelentkezni a működéséhez szükséges késztermékek és szolgáltatások viszonylatában, amelyeket elsősorban – romlandó élelmezési alapanyagok, pékáruk és gyümölcs termékek, üzemanyagok, fürdetési-mosatói, általános javító és kórházi ágykapacitások és erősítési anyagok és más javak jelenítenek meg. A munkaképes lakosságot érintően a THDS mint "alkalmazó" jelenik meg és a lakosság munkaképes részének munkaerejét igénybe veszi a védelem berendezése, készletek megalakítása, mozgatása és más munkálatokat érintően. A THDS mindezen igényei kielégítése polgári oldalról történő megszervezésére, végrehajtására a helyi védelmi közigazgatás szervezeteire kell hogy támaszkodjon.

A nemzeti erőforrások ilyen irányú igénybevétele a csapatok ATB-a megvalósításában eredményezi azt a lehetőséget, hogy a katonai rendszer keretén belül szervezett kapacitásokat és megalakított készleteket a katonai szervezetek valamennyi tagozatban a fő feladat a hadművelet, harc megvívása időszakára megőrizték. A nemzeti erőforrások ezen elven történő bevonása a csapatok ATB-ába teremti meg a lehetőséget – a napjainkban és még beláthatatlan ideig – a csapatok ellátásában, biztosításában fenálló elégtelen forráshelyzetben ahhoz, hogy azok alkalmazása során, az ATB feladatrendszere maradéktalanul megvalósításra kerülhessen.

A nemzeti erőforrásra támaszkodó ATB lényegét leginkább kifejezi a nemzeti erőforrások ATB-ba történő bevonásának elve, **amelyet az alábbiakban fogalmaztam meg:** *A nemzeti erőforrások (készletek, kapacitások) a csapatok ATB-a alapvető területét képezik, amelyeknek az ATB-ba való bevonása biztosítja a katonai rendszeren belül szervezett kapacitásoknak, megalakított készleteknek a csapatok előtt álló fő feladatok biztosítására történő megőrzését.*

3.) A nemzeti erőforrások ATB-ba történő bevonásának feltételrendszere

Mint minden rendszerre, az MH ATB-i rendszerére is igaz, hogy a vezetési módszerektől, eljárásoktól függ az adott rendszer rugalmassága, amely ezt a képességét különböző időben teljesítményével igazolja vissza. *Az MH és a THDS ATB-i rendszere hatékonyságát és teljesítményét az abba bevont nemzeti erőforrások mennyisége, kapacitása döntően képes befolyásolni.*

Mivel a béke időszakban létrehozott, kialakított ATB-i rendszer és szervezetek hatékonysága biztosítja az alapot a háborúban működő ATB rendszer kapacitásának, teljesítőkétségének és annak minimális változtatásával lehet megkezdeni a csapatok ellátását, biztosítását. Mindezek a kritériumok rámutatnak, illetve kifejezik azt a tendenciát és szükségességét, hogy az általános felkészülési – béke - időben kell az ATB biztosítási rendszer és eljárások megkövesedett merevségén változtatni. A szárazföldi csapatokkal (THDS) szemben a saját béke ATB-uk az alapvető és fő kihívás, annak ismeretében, hogy az ATB folyamatos megszakítás nélküli működése adja vissza a legteljesebb és a lehetséges leghatékonyabb eredményt, mindezek által meghatározza, hogy a béke ATB rendszer hogyan illeszkedjen a háborús ATB rendszerhez. Az ATB rendszer rugalmassága, úgy mint az ATB szervezetek teljesítő képességének komplex felhasználása, ezáltal indokolja az ATB megszervezésének funkció és tevékenység szerinti egyszerűsítését. Ezáltal lehetővé válik a béke időszaki ATB rendszertől való lehető leggyorsabb elszakadás és azonnali vagy gyors áttérés a háborús ATB-i rendszerre.

Az ATB megszervezésének funkció és tevékenység szerinti egyszerűsítése megköveteli annak meghatározását, illetve kijelölését, hogy az ATB-ban a katonai támogatási rendszeren belül, **mely funkciók és tevékenységek azok, amelyeket kizárólagosan békében és háborúban egyaránt csak a szervezetszerű ATB-erők, melyek azok, amelyeket békében polgári, háborúban katonai biztosító szervezetek, készleket, és melyek azok, amelyeket békében és háborúban egyaránt polgári szervezetek és anyagi készletek bevonásával hajthatnak végre.**

A nemzeti erőforrásoknak a csapatok ATB-ába történő bevonására és annak mértékére az előző szempontok teljeskörű meghatározása után kerülhet sor.

Az ATB tervezésekor tagozatoktól függetlenül a csapatok biztosításába bevonásra tervezett nemzeti erőforrások helyzetéről a *tervező törzsnek megbízható, tényleges információval kell rendelkeznie*. Tényleges és valós használható információ hiányában a nemzeti erőforrások bevonása az ATB-folyamatába ugyan lehetséges, de a kívánt és elvárt teljesítések nem kerülnek összhangba a tényleges lehetőségekkel csak egyes területeken és véletlenszerűen. Az adott régióban *a nemzeti erőforrást megjelenítő termelő és szolgáltató potenciálok állapotának ismerete az egyik alapvető feltétele azoknak a csapatok különböző szintű ATB-ába történő bevonásához*.

E feltétel megteremtése maga után vonja az ATB-ba bevonásra tervezhető különböző *termelő és szolgáltató szervezetekről a folyamatos információ gyűjtést és rendszerezést*, amelyet meg kell hogy előzzön egy, az adott kört érintő alapadat bázis létrehozása.

Mindezek kialakítása felveti a polgári és katonai közigazgatás közötti információáramlással kapcsolatos együttműködés újra szabályozását, béke és minősített időszakban egyaránt. Amely felveti a védelem közigazgatás területi illetékességű szerveivel egyenrangú, a vonatkozó területen együttműködő, a katonai közigazgatás területi illetőségű szervezetei között – kerületparancsnokságok, hadkiegészítő parancsnokságok – területi logisztikai parancsnokságok felállítását. Ezt támasztja alá, hogy a védelmi közigazgatás béke időszaki szervezetrendszere megfelel a minősített időszaki szervezetrendszernek, felépítésében nem történik változás. Ugyanakkor a katonai közigazgatás szervezetrendszere a békeidőszaki szervezetrendszerhez képest jelentős átalakuláson megy keresztül. A védelmi közigazgatási szervek tevékenysége az adott földrajzi térséghez, településhez, megyéhez, városhoz kötött. Ezzel szemben a jelenleg meglévő katonai igazgatási szervek tevékenysége, valamely irányból érkező támadás elhárításához szükséges tevékenység végrehajtását biztosító területhez kötött.

Az ATB napjainkban érvényben lévő alapelvei – a nemzetgazdasági forrásokra támaszkodás elve, a területi ellátás elve – amelyek összhangban vannak a fegyvereserők alkalmazásának a honvédelmi alapelvekben lefektetett követelményrendszerével, felveti egy földrajzi területhez kötött, a

csapatok ATB-át békében és háborúban egyaránt végrehajtó katonai igazgatási szervezet felállításának szükségszerűségét.

A fenti gondolatok helyességét igazolják az elmúlt években a Dél-szláv válságkezeléssel kapcsolatos különböző katonai tevékenységek ATB-val kapcsolatban szerzett gyakorlati tapasztalatok, amelyek rámutattak a jelenlegi béke ellátási, támogatási rendszer hiányosságaira, úgy a csapatoknál, mint a központi tagozatokban egyaránt. *Bebizonyosodott*, hogy a válságkezelésben *résztevő erők* béke helyőrségükből történő anyagi-technikai biztosítása a *béke állományra szervezett szakalegységek alkalmazásával csak nagy nehézségek árán*, és bizonyos részterületeken lehetséges. A válságkezelésben résztvevő erőknek más béke elhelyezésben lévő egységekhez való *ellátási utalásukkal* az ellátásért való felelősségüket lehetséges csak leszabályozni, mivel ellátási problémáik megoldása más csapatokhoz tevődik át, amelyeknek egyben önmaguk és a belőlük megalakított, kijelölt válságkezelő erők ATB-i feladatai végrehajtását is biztosítani kell. A központ tagozat a válságkezelésben résztvevő erők részére ellátási forrásokként csak a meglévő raktár és szolgáltató rendszerén belül volt képes készleteket és kapacitásokat kijelölni, amelyek földrajzi elhelyezkedése az ellátási, biztosítási területeket érintően nem minden esetben esett egybe a résztvevő erők optimális ellátási hatósugarával.

Mindezek az ellátási-biztosítási anomáliák kiküszöbölhetőek lettek volna megítélésem szerint a megfelelő irányban (irányokban) telepített **Vegyés Logisztikai Ellátó Bázisok** alkalmazásával. Amelyek a válságkezelésben résztvevő valamennyi erő számára, polgári kapacitásokat is bevonva megnyugtatóan tudták volna biztosítani a csapatok szükségletének kielégítését. Az erők működési körletében tapasztalt együttműködési zavarok a katonai és a polgári közigazgatás között, az előzőekben említett *területileg szervezett katonai közigazgatási szervezet* megléte esetén az egyeztetési, együttműködési elvek alapján elkerülhetővé váltak voln. Mivel a két közigazgatás közötti együttműködés meghatározó alapelve a *folyamatosság*, amely kifejezi, hogy az együttműködés akkor folyamatos és zavartalan, ha az együttműködés tárgyát képező feladatok megoldását az elintézéshez legközelebbi igazgatási szinteken végzik.

Az előzőekben leírt elemzések, gyakorlati tapasztalatok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a nemzeti erőforrásoknak a csapatok, erők (függetlenül a vezetési szintektől) ATB-ba történő bevonása alapvető fel-

tétele egy a polgári (védelmi) közigazgatással, nemzetgazdasági szervezetekkel együttműködő, területileg szervezett **Logisztikai Támogató Parancsnokság(ok) (LPT)** felállítása, szervezése a katonai rendszeren – közigazgatáson – belül. Amely egyben végrehajtja a területén diszlokáló csapatok, intézetek, "M" törzsek ATB-ával kapcsolatos, jelenleg a központ tagozathoz tartozó anyagi-technikai, egészségügyi, közlekedési biztosítás feladatait az ellátás, fenntartás területén. *Megteremtve ezáltal az ATB-i rendszeren belül a katonai és polgári erőforrások hatékony, szervezett feladatorientált igénybevételének szervezeti kereteit, béke és háborús időszakban egyaránt.*

A Logisztikai Parancsnokságok felállítása lényegi hatást gyakorol az MH jelenlegi ATB-rendszerére, annak vezetésére, feladatrendszerének átcsoportosításával összhangban az egyes tagozatok funkció és tevékenységi körére.

3.1. Logisztikai Támogató Parancsnokságok felállítását befolyásoló követelmények és következményei

A Logisztikai Parancsnokságok felállítása nem önös cél egy újabb, az ATB-on belüli vezetési szint létrehozására, ellenkezőleg, szervezése az ATB folyamatában egyszerűsítést, vezetési szintek csökkentését, valamint a rendszer napjainkban meglévő gyengeségeinek kiküszöbölését szolgálja.

Függetlenül a végrehajtott vagy végrehajtásra kerülő haderőreformok jellegétől, területeitől megállapítható, hogy az AT szolgálat feladata az egyetlen változatlan terület, amely a fegyveres erők változatlan feladatahoz kapcsolódik. *A strukturális változtatások a kialakítandó szervezetet és tevékenységének folyamatát befolyásolják, a végrehajtandó feladatot nem.*

Mindezek meghatározták, hogy az AT szolgálatnak **úgy kell működni, hogy:**

- békében az MH anyagi-technikai felkészültségéről úgy gondoskodik, hogy a csapatok kiképzését, felkészítését, a működőképességet fenntartsa;

- minősített időszakban az ATB zökkenőmentesen fokozható legyen a csapatok irányába, az anyagi-technikai szakcsapatok és intézmények mozgósítása során felkészüljön a harc, hadművelet anyagi-technikai támogatására.

Ezeket a követelményeket az anyagi-technikai szolgálat a jövőben *jelentősen csökkentett szakállománnyal, szervezetszerű szakcsapattal* és lehető legjobb esetben is változatlan költségvetési körülmények mellett kell, hogy teljesítse.

A kialakítandó anyagi-technikai rendszer szempontjából a következő ményeket **az alábbiakban lehet megfogalmazni.**

a) Nem minden katonai vezetési szint (tagozat) fog anyagi-technikai szakcsapatokkal rendelkezni. [1.sz. melléklet]

b) A rendelkezésre álló anyagi-technikai szakcsapatok, készletek, anyagi források koncentrációra kerülnek.

c) Az MH és THDS anyagi-technikai rendszerét összességében, béke és háborús időszakban egyaránt gazdaságosabban kell kialakítani, működtetni, a rendszerek közötti eltéréseket a minimálisra kell csökkenteni.

d) Az anyagi-technikai szolgálat erősen csökkentett személyi állományát a harcászati-hadműveleti alkalmazás szempontjából fontos fő feladat megoldására kell felhasználni.

e) A megmaradt katonai kapacitással át nem fogott feladatokat lehetőleg teljes mértékben a nemzeti erőforrásokra támaszkodva polgári erővel kell megoldani.

A hiányzó katonai kapacitások következtében felmerülő igények teljesítésének, megoldásának kulcsa a nemzeti erőforrásokon belül a nemzetgazdaságra való mind teljesebb támaszkodásban van, amelynek eszköze és nem célja a Logisztikai Támogató Parancsnokságok felállítása.

3.2. Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezését meghatározó elvek

A Logisztikai Parancsnokság szervezését és általa az ATB új modelljét meghatározó, befolyásoló elvek és körülmények között a Honvédelmi alapelvekben a csapatok alkalmazási területén rögzítettek elsődlegességét vitatni nem lehet. *Itt került rögzítésre, hogy az ország honvédelmi politikája kizárólag védelmi jellegű, a védelmi jelleggel összhangban egyetlen országot sem tekint ellenségének, továbbá, hogy a fegyveres erők alkalmazása csak saját honi területen történhet.* E politikai kinyilatkozás lehetővé tette az eddigi ATB rendszer, és eljárások felülvizsgálatát, területileg szervezett ellátási rendszerre történő átállás elvi kidolgozását, gyakorlati megvalósítását. Ezt tükrözi a *nemzetgazdasági erőforrásokra történő támaszkodás elve*, amelynek tartalma, hogy a védelmi hadművelet ATB-i követelményeinek a korlátozottan rendelkezésre álló AT erők, kapacitások csak a hadműveleti területen fellelhető polgári forrásokkal kiegészítve képesek megfelelni.

Mindezek megvalósítását fejezi ki, hogy a csapatok alkalmazási területén a nemzetgazdasági erőforrások, szolgáltatások bevonásra kerülnek az ATB megszervezése során, a nemzetgazdasággal szemben támasztott igények keretén belül.

A Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezését mindezekon kívül feltételezi az általam megfogalmazott *területi ellátás területi tagolásának elve*, amely tartalmazza, *hogy a katonai stacioner raktárakat, szolgáltató üzemeket, intézményeket a nemzetgazdaság termelő, szolgáltató vállalkozásaival, intézményeivel úgy kell területileg szervezett rendszerbe foglalni és megszervezni, hogy állandó potenciális támogató, biztosító lehetőséget képezzenek azon erők számára, amelyek illetékességi területén mozognak, elhelyezkednek, harcot, hadműveletet(eket) vívnak.*

Nem kevésbé fontos az előzőekben ismertetett ellátási elvek mellett a *polgári és katonai közigazgatás harmonizálásának elve*, amely tartalma, hogy a védelmi közigazgatás szervezeteivel azonos jog és hatáskörű katonai igazgatási szervezetek működjenek együtt, tábori vagy területi jellegű szervezeti rendszerüktől függetlenül.

3.3. Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezésének nagybani koncepciója egy változatban

Az anyagi-technikai biztosítás területi szervezése Logisztikai Támogató Parancsnokságok kialakításával egy változat szerint a következőket javaslom.

Az ATFCSF-ség alárendeltségében *egy-egy Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezése a Dunától keletre és nyugatra.*

Ebben a felállásban a **területi katonai és polgári közigazgatás** egysége megteremtésre kerülhet, nyitott kérdés Pest megye Dunántúli területe és Budapest hovatartozása. A Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezete magában foglalná a *vezető szervezetet*, amelyek a jelenlegi ágazati ellátó központok szakanyag ellátással, valamint a haditechnikai eszközök üzemben tartásával, tervezésével, végrehajtásával foglalkozó *szakközegeit integrálná magába*, a technikai, valamint humán jellegű biztosítási területek szerinti szervezési elv alapján. Következő meghatározó területet, a vezető szervezeten belül *az együttműködés koordinálását* a területi polgári közigazgatással a nemzetgazdasági kapcsolatok fenntartásáért *felelős szervezet (osztály) fogná át.*

Megteremtve ezáltal az állandó információáramlás szervezeti kereteit a két közigazgatás, valamint a nemzetgazdaság és a katonai igazgatás között. Ezáltal az ország bármely területéről az adott országrészre beérkező csapat vagy csapatcsoportosítás vezető szervei a harctevékenységi körzeteikben, védelmi sávjaikban működő közigazgatásról, készletekről, kapacitásokról, valós helyzet és állapot jelentést kaphatnak.

Végrehajtó szervezetek magukba foglalják az adott területen diszlokáló, jelenleg a központi tagozat alárendeltségében lévő *anyagi raktárakat, ellátó központokat, javító üzemeket, kórházakat, üdülőket, szállítási igazgatóságokat.* Ezek a szervezetek adnák a LTP stacioner bázisát, a területükön meglévő, valamint felállításra kerülő anyagi-tehcnikai szakcsapatokat, függetlenül jelenlegi alárendeltségi viszonyaiktól.

Az anyagi-technikai szakcsapatok felállításának végrehajtása hasonló elv és módszer szerint történne, mint a Magyar Királyi Honvédségben, olyan eltéréssel, hogy nem a hadtesteknek, hanem a LTP-nak *alárendelt intézmények* állítanák fel a táborig anyagi-technikai szakcsapatokat a had-

testek részére, illetve az eddig központ, vagy THDS alárendeltségben lévőket, mint a LTP tábori anyagi-technikai szervezeteit. *A konkrét felállításra tervezett szakcsapatok számát, típusát a jelenleg tervezett haderőreform után kialakított struktúra alapján javasolom meghatározni.*

Jelenleg a gépesített hadtest, THDS és központ alárendeltségében lévő anyagi-technikai szakcsapatoknak, raktárakhoz, javítóüzemekhez, kórházakhoz történő szervezése, jelentős létszám, erőforrás megtakarítást jelent, amellett, hogy a központi anyagraktárak és javítóüzemek béke biztosítási lehetőségeit érdemben bővíti, így az alapjaiban kétfazisú béke ellátási rendszer működési zavarait csökkenti. *Az anyagi-technikai biztosításban a polgári és katonai munkaerő aránya polgári irányba eltolódik, amely egyben a szakmai megbízhatóság szintjének emelését eredményezi, a kiképzési költségek csökkenése mellett.* Ugyanakkor a szükséges sorállomány kiképzése után a tényleges ellátás, biztosítás folyamatában venne részt, szemben az ellátóezredek, javítózászlóaljak jelenlegi gyakorlatával. Az adott szakcsapatok felállításakor a már békeidőben is hasonló beosztásban, területen dolgozó polgári állomány adná a felállításra tervezett szakcsapat szakmai képzettségű gerincét, amely meghatározója a jövőbeni eredményes tevékenységnek.

Utalok itt Col. E Vuonora⁹ aki "*A hagyományos erők jövője*" című tanulmányában rögzítette:

A "Dessert Shield" és a "Dessert Storm" megmutatták, a tartalék alakulatok katonái a polgári hivatásukkal leginkább összeegyeztethető feladatok, ellátás és szállítás végrehajtására használhatók fel leginkább, a fenti hadműveletek időtartama alatt több mint hétezer polgári alkalmazott (tartalékos) vonult be önként a logisztikai csapatokhoz.

Az LTP felállításának, szervezésének másik megvalósítási lehetősége a kialakítandó katonai körzetek ATF-e bázisán való felállítás, amely megvalósítása esetén konkrét jog és hatásköri leszabályozást követel a kerület, gépesített hadtest parancsnokságok viszonylatában.

⁹ Carl E. Vuono a hagyományos erők jövője. Megjelent a Foreign Affairs, 1991. évi 1. számában. Fordítás: Hadtudományi tájékoztató, 1991. 4. szám MHVK Tudományos Munkaszervezési Osztály

3.3.1. A LTP biztosító elemeinek szervezése, telepítése nagybani koncepciója

Az LTP felállításával megoldhatóvá válik bármely csapatcsoportosításnak – így a THDS vagy a felállításra tervezett gyors reagálású erők – az ország bármely területén, bármely irányban a béke ellátási rendszeren alapuló ATB-a végrehajtása. Mivel a LTP az ország területén épül ki a stationer intézmények, szakcsapatok, valamint a nemzetgazdasági vállalatok, vállalkozások egy rendszerben való integrálásával. Az integráció ilyen irányú kiterjesztését az ellátáscentrikus felfogás eredményezi, mivel a fogyasztó, vagy felhasználó – értelemszerűen esetünkben a katonai szervezetek testesítik meg ezeket – a felmerült szükségleteit a lehető legközelebről, legkevesebb helyről igyekszik beszerezni. A polgári gazdaságban a logisztikai ellátó centrumok testesítik meg a komplex ellátó elemet a fejlett gazdasággal rendelkező államokban és ugyanez a gyakorlat a fegyvereserők logisztikai rendszerében is hasonló elv alapján valósul meg.

Mint ahogy már utaltam rá, a védelem kiterjedésének jelenlegi normatívái, valamint a rendelkezésre álló ellátó kapacitások *nem biztosítják* valamennyi katonai szervezet részére, hogy komplex ellátási forrásként funkcionáljanak az előljáró tagozat anyagi-technikai szervezetei.

A Logisztikai Ellátó Bázis (továbbiakban LEB) komplex ATB elem, mely az anyagi készletek mellett javító-helyreállító kapacitással is rendelkezik – a telepítés körzetében lévő polgári javító üzemek kapacitásainak igénybe vételével – kizárólag közép javítással. Készletei utánpótlását, feltöltését az LTP a szállítózászlóaljai bevonásával saját raktáraiból és a nemzetgazdaság termelő vállalataitól szervezi és végzi. A gépesített hadtestek szállító és javító-vontató kapacitásait elsősorban súlypont képzésre, valamint a LEB kapacitását meghaladó szükségletek kielégítésére fordíthatják a hadtestek AT törzsei.

A LTP alárendeltségében a Dunától keletre 5-6, a Dunától nyugatra 3-4 LEB kiépítését lehet tervezni. [2.számú melléklet]

A LEB-et a jelenlegi központi anyagraktárak, valamint megszűnt nemzetgazdasági vállalatok tároló telepei, raktárai igénybevételével lehet kialakítani egy változat szerint, a jelenleg üzemelő raktárak egy részének felszámolásával párhuzamosan.

A LEB anyagi készleteinek szortimentjét az általános rendeltetésű harc, fenntartási és ellátási anyagokon kívül a felelősségi területén harctevékenység folytatására tervezett erők típusa alapján célszerű meghatározni.

A megalakítandó anyagi készletek mennyiségét a felelősségi területén felállításra kerülő, valamint feladatot végrehajtó erők 2-4 harcnapra tervezett anyagszükségletének mértékében lehetséges egy változatban meghatározni.

A javító helyreállító kapacitása kialakításánál a felelősségi területén prognosztizálható, valamennyi típusú erő – gépesített, harcokcsi, honvédelmi dd. területvédelmi ezred, stb. – vonatkozásában, az általános rendeltetésű gépjármű, harcjármű középjavítási igények 50 %-nak átfedésére szolgáló kapacitásokat lehet meghatározónak elfogadni.

3.4. A THDS védelmi hadművelete ATB-ának modellje LTP bevonásával

A modell kialakításánál meghatározó alapelveként rögzítettem:

- a) A fogyasztócentrikus biztosítási rendszer létrehozását.
- b) Az ellátási forrásoknak, kapacitásoknak, anyagi készleteknek a felhasználókhöz történő közelítését.
- c) Az ellátási tagozatok csökkentését.
- d) A területi ellátás területi tagolódásának elvét.
- f) Az ATB-rendszer flexibilitásának elvét.
- g) Az ATB-rendszer funkció és tevékenység felosztása elvét.

A fenti elvek alapján kialakítandó ATB rendszer ötvözi magában a katonai stacioner forrásokat, kapacitásokat, intézményeket, a tábori jellegű ATB elemeket, valamint a nemzetgazdaság termelő és szolgáltató rendszerének három területre, forrásra, kapacitásra való támaszkodásának lehetőségét.

Minősített időszakban az elrendelt fokozatok alapján a LTP-k *mozgósítás útján* megalakítják a saját alárendeltségükben szervezett szállító, javító, egészségügyi, közlekedési szakcsapatokat, a gépesített hadtesteknek átadásra kerülő szállító, javító, egészségügyi és közlekedési szakcsapatokat, a megalakított anyagi készletekkel együtt.

Saját szállító kapacitásai bevonásával **feltölti** a LEB-k anyagi készleteit, amelyeket a csapatok mozgósítása végrehajtása érdekében kiadott. Egyben **megalakítja** a várható hadműveleti tevékenységek irányában elhelyezkedő LEB-k elrendelt anyagi készleteit az általános harc, fenntartási és ellátási anyagokból. **Végrehajtja** a védelmi közigazgatás útján a nemzetgazdasági források, kapacitások kijelölését és bevonását saját biztosítási rendszerébe, egyúttal **kijelöli** a beérkező csapatok részére igénybevehető polgári erőforrások körét és kapacitásait.

A THDS felvonulása időszakában, vagy azt megelőzően a várható agresszió irányában lévő LTP-ság, a THDS alárendeltségébe nem tartozó csapatok felé meglévő ellátási kötelezettsége meghagyásával, a THDS parancsnokának alárendeltségébe kerül. Anyagi készletei döntő hányada képezi a THDS hadműveleti alkalmazási készleteit.

Az alárendelésre nem került LTP készletei, kapacitásai, az illetékességi területén meglévő csapatok ellátási kötelezettsége mellett a fegyveres erők hadászati készleteit, kapacitásait képezi.

A THDS AT vezető törzse a LTP részére **meghatározza, kijelöli** a védelem sávjában az utánpótlási-kiürítési irányokat, egyben az utánpótlás és kiürítés sorrendjét. A LEB ellátási felelősségébe utalt csapatok számát, időtartamát, megalakítandó készletek nagyságát.

Az ATB rendszer **első tagozatában** a magasabbegység, önálló egység szintjén változás nem megy végbe. A csapatok ellátásában meghatározó helyet foglal el a LEB, mely komplex ellátási biztosítási forrásként jelenik meg, ahol a csapatok saját erővel vételezhetnek, javító-helyreállító kapacitásokat igénybe vehetnek. *A LEB a gépesített hadtestek anyagi-technikai szakcsapataival képezi a második ellátási tagozatot, és annak területi elv alapján kiépített stacioner részét képezi.*

A gépesített hadtestek anyagi-technikai *szakcsapatai, kapacitásai* elsősorban anyagi-technikai súlypont képzésre a fő feladatot megoldó cso-

portosítás irányába, valamint a LEB által biztosítás szempontjából nem teljesen átfogott saját alárendeltségű csapatai teljeskörű biztosítása érdekében kerülnek *alkalmazásra*.

Az ATB megvalósításában a hadsereg tagozat szerepét a LTP veszi magára, stacioner katonai anyagraktárai, javító üzemei, egészségügyi intézményei, nemzetgazdasági termelő és szolgáltató kapacitások, anyagi készletek bevonásával. Az *utánpótlás, kiürítés* tagozatra háruló feladatait az alárendeltségében felállított szakcsapataival hajtja végre, amelyek kapacitásai képezik a gépesített hadtestek anyagi-technikai erővel való megerősítésének alapját is.

A leírt ATB modellben a siker kulcsa a LEB *működési feltételeinek megteremtésében és folyamatos ellátási tevékenységének biztosításában* rejlik, amelyben meghatározó részt fognak át a nemzeti erőforrásokat megjelenítő területek.

Következtetések

1.) A **társadalmi politikai berendezkedés megváltozása** az ország biztonságpolitikájának módosítását is eredményezte, amely alapvető befolyást gyakorolt a fegyveres erők felkészítésére, alkalmazási elveire, AT szolgálat alaprendeltetéséből adódó feladatrendszerének változatlanlansága mellett, annak megvalósítása feltételrendszerére. Mindez azt eredményezte, hogy a fegyveres erők anyagi-technikai biztosítása nemzeti keretekben valósul meg, az adott keretek által behatárolt erőforrások lehetősége alapján. *Az ATB teljeskörű nemzeti alapokra történt helyezése az eddigi ATB rendszer és a nemzeti erőforrások kapcsolatrendszerének újrashabályozását feltételezi. Ezt támasztja alá többek között az új elvek (nemzetgazdasági erőforrásokra támaszkodás, területi ellátási elv) megjelenése az ATB folyamatában.* A fegyveres erők és annak meghatározó ereje a THDS, alkalmazása teljes időtartama alatt folyamatos fizikai kapcsolatba kerül a polgári (védelmi) közigazgatással, a lakossággal, a nemzetgazdaság termelő és szolgáltató kapacitásaival.

2.) **Az új doktrinális elképzeléseknek megfelelő haderőstruktúra kialakítása** során a felszámolt *ATB magasabbegységek, egységek kapacitásainak kiválása, a tagozati elven működő ellátási rendszer újrashabályozását eredményezte, mivel a megszüntetett anyagi-technikai szakcsapatok ál-*

tal megvalósított támogatás és szolgáltatás iránt a biztosítandó csapatok igénye fennmaradt. Ezen igények jelentős részének a működési körzetükben fellelhető polgári kapacitásokkal való lefedése a merev tagozati rendszer változását eredményezte, mivel a szervezetükön kívüli magasabb szintű támogatás nem az előjáró tagozat, hanem tevékenységi körzetükben, le szabályozott együttműködés keretében a polgári szervezetek útján valósul meg.

3.) Az AT szolgálat a megváltozott körülmények között – katonai rendszeren belül szervezett kapacitás, anyagi és pénzügyi forrás beszűkülése, csökkenése – az ATB feladatrendszerének újraszabályozása mellett *bizonyos tevékenységi körök polgári területre való helyezésével válik képessé a csapatok teljeskörű biztosításának megvalósítására. Mindez az AT szolgálat háromlábra helyezését eredményezi, amely a katonai stacioner forrásokat, táborig kapacitásokat és a polgári termelő, szolgáltató területet integrálja magába. Az ATB rendszer ezen az elven való megszerzése a polgári (védelmi) és katonai közigazgatás közötti együttműködés feltételrendszerének megvalósítását igényeli, amelyet egy változat alapján LTP szervezésével lehetséges biztosítani.*

A LTP felállítását követően lehetőség van a területi védelmi közigazgatással az alábbi területekkel kapcsolatos **együttműködési megállapodás kidolgozásra és feladatok rögzítésére a teljesség igénye nélkül:**

- a fegyveres erők részéről igényelt szolgáltatások felmérése, konkrét szolgáltatók felkutatása;

- speciális képzettségű szakemberek meghagyásának tervezése – akik valamely biztosítási területen meghatározó szakmai tevékenységet folytatnak – honvédségi igények alapján;

- hadműveleti területről a lakosság menekítésével kapcsolatos feladatok elosztása;

- a polgári és a katonai közlekedés összehangolása – elsődlegességek megállapítása;

- a kijelölt vasúti kirakó állomások működtetése;

- közlekedési hálózat fenntartása;

- közegészségügyi és járványügyi feladatok végzése;

- kórházak működőképességének biztosítása;

- csapások következményeinek felszámolása;
- elhunyt, elesett katonák temetése;
- munkaképes lakosság honvédelmi igénybevételének szervezése;
- fegyvereserők és lakosság ellátásában meghatározó szerepet játszó termelő, szolgáltató üzemek működési feltételének biztosítása;
- a csapatok elhelyezésével, biztosításával kapcsolatos objektumok kijelölése, átadásra való előkészítése;
- a helyi erőforrások és kapacitások igénybevételének arányosság és elsődlegesség szerinti tervezése, a lakossági ellátások törvényileg szabályozott minimális szintjének biztosítása mellett.

4.) **Az ATB területileg szervezett rendszere** teremti meg a feltételt a *Honvédelmi alapelvek által béke és háborús időszakban a fegyveres erők különböző erejű és összetételű csapatcsoportosításai feladatai anyagi-technikai biztosításához*. A stacioner katonai ellátó, tároló, szolgáltató intézeteket, intézményeket és a béke állományukba szervezett anyagi-technikai szakcsapatok biztosítják azt a feltételt, hogy a *béke ellátási, biztosítási rendszer minimális változtatásával lehet megkezdeni a csapatok ATB-i feladatainak megkezdését, a szakcsapatok felállítása és a polgári források integrálása az ATB rendszerbe biztosítani tudja a csapatok tevékenységével kapcsolatos ATB-i erő kifejtés folyamatos növelését*.

A polgári forrásoknak az ATB-i rendszerbe történő integrálása az elégtelen vagy csökkent mértékű katonai kapacitások pótlására feltételezi a folyamatos együttműködést az azonos jogállású közigazgatások között.

5.) **A megváltozott körülmények között** a prognosztizálható jövőbeni feladatoknak a fegyvereserők abban az esetben lesznek képesek eleget tenni, *amennyiben ATB-i rendszerüket is a megváltozott körülmények alapján szervezik. Amely meghatározó jellemzői között a rendelkezésre álló források korlátozott megléte döntő helyet foglal el*. E probléma feloldásában egyetlen lehetőség a korlátozottan rendelkezésre álló katonai kapacitások nemzeti erőforrásokkal való pótlása, kiegészítése az ATB területén. Mindezek megkövetelik a nemzeti erőforrások ATB-i rendszerbe történő bevonása rendszabályainak kidolgozását, szervezeti kereteinek megerteremtését, amelynek egyik eszköze lehet a LTP által javasolt megszervezése.

Melléklet

1. sz.: Az anyagi-technikai biztosítást végrehajtó szervezetek tagozatonként a LTP felállítását követően (elvi vázlat, 1 lap)

2. sz.: Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezése (elvi vázlat, 3 lap)

Felhasznált irodalom

1.) A Magyar Köztársaság honvédelmének alapelvei, főbb feladatai. Országgyűlési határozat, Budapest 1993.

2.) Összefegyvernemi hadsereg (hadtest) védelmi hadművelete hadtápbiztosításának előkészítése és vezetése. ZMKA Előadás 481/0381/Ea.

3.) *Báthy Sándor*: A Magyar Honvédség háborús anyagi biztosításának új rendszere a védelmi koncepció figyelembevételével. Kandidátusi értekezés, 1991.

4.) 1993. évi CX. törvény a honvédelemről. Magyar Közlöny 188. szám, Budapest, 1993.

5.) Csapatok (erők) Hadtápbiztosítása hadműveletekben MN HTPF 204/00189. Budapest 1983.

6.) A Magyar Népköztársaság Honvédelmi Miniszterének 031/1989. számú parancsa.

7.) Carl E. Vuono a hagyományos erők jövője. Megjelent a Foreign Affairs, 1991. évi 1. számában. Fordítás: Hadtudományi tájékoztató 1991. 4. szám MHVK Tudományos Munkaszervezési Osztály.

**Az Anyagi-Technikai biztosítást végrehajtó szervezetek
tagozatonként a LTP felállítását követően
(Elvi vázlat)**

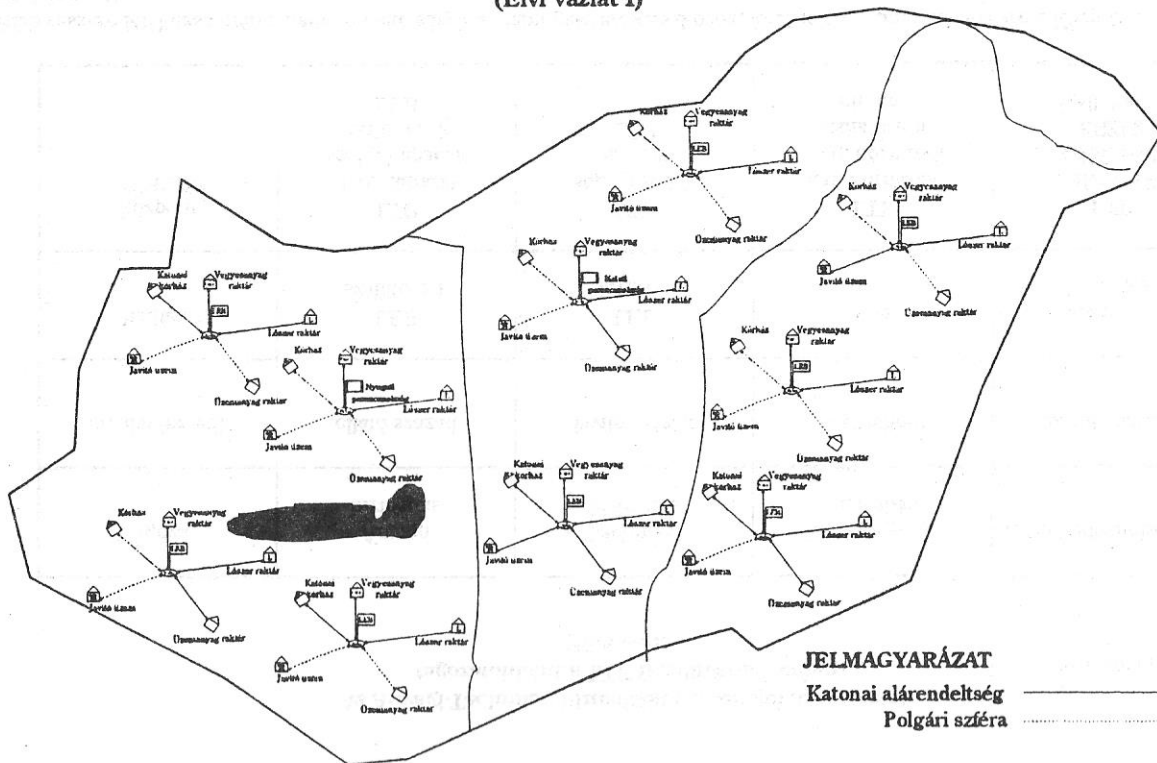
1. számú melléklet

Tagozat	Anyagi biztosítás	Technikai biztosítás	Egészségügyi biztosítás	Közlekedési biztosítás
dandár (ezred)	ellátó század	javitó század	segélyhely	szállító század
hadtest	LEB szállító z.-k	LEB javító z.	ei. z.	szállító z. kukom z.
központ (THDS)*	LTP stac. raktárak szolg. kapac.-k szállító z.-k LEB	LTP stac. jav. ü.-k jav. z.k LEB	LTP kat. kórházak polg. kórházak szanatórium ei. dd.	LTP kukom z.-k szállító z.-k KSZI-k száll. kis. z.

*A THDS részére felállítása után a hadművelete sávjában támogató erők, eszközök, források kerülnek kijelölésre a Központ alárendeltségéből

Logisztikai Támogató Parancsnokság szervezése (Elvi vázlat I)

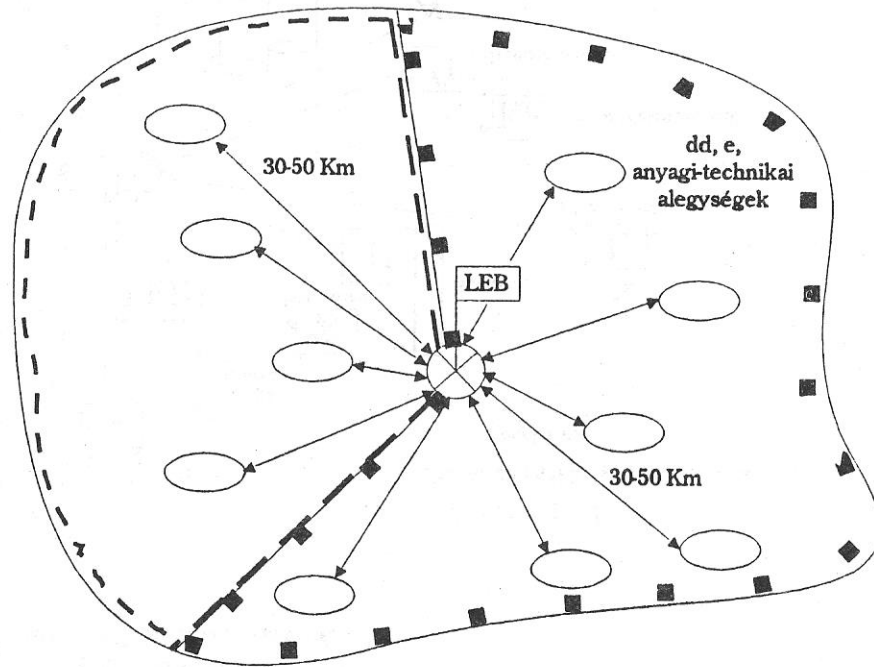
2. számú melléklet

Logisztikai Támogató Parancsnokság
(Elvi vázlat II)
Logisztikai Ellátó Bázis területi felelőssége

JELMAGYARÁZAT

- az ellátási felelőség külső határa
- — fő ellátási körzet határa
- — másodlagos ellátási körzet határa

**Logisztikai Támogató Parancsnokság
(Elvi vázlat III)
Logisztikai Ellátó Bázis szervezése**

